

Metsküla kooli lapsed jälgisid eile natuke aega riigikohtu istungit.

PILLE KAISEL

● KOOLIVÕRGU REFORM

Riigikohus vaagis Lääneranna koolide sulgemisotsust

Riigikohus arutas eile ligi viis tundi kestnud istungil, kas Metsküla, Virtsu ja Koonga koolide sulgemisotsus oli õiguspärane.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Istungit sai jälgida ERRist ja seda vaatas eile hommikul natuke aega ka terve Metsküla koolipere. „Pisike ühiskonnaõpetuse tund. Olime vaiksed ja ootusärevad,” ütles Metsküla koolijuht Pille Kaisel Lääne Elule.

„See on mitmekihiline ja keeruline vaidlus,” märkis riigikohtunik Ivo Pilving ligi viis tundi kestnud istungi lõpetuseks. Pilvingu sõnul ei pruugi riigikohus otsust teha enne jaanipäeva. „Aga otsus võib tulla ka uuel kooliaastal. Pakuksin sellise raamistuse.”

Metsküla lapsevanem Püü Polma ütles lõpetuseks, et väga palju kaotada enam ei ole, küll aga võita. Lääneranna vallavolikogu tegi Metsküla kooli sulgemisotsuse kaks aastat tagasi. „Neid vilju me oleme söönud,” märkis Polma. Aasta töötas Metsküla põrandaluse koolina, seejärel asutasid lapsevanemad erakooli. „On isegi natuke hirmutav siin kohtusaalis seda välja öelda, aga tagantjärele on mul hea meel, et kui kohatud meile selja pöörasid, siis jätkus meil jõudu ja kool on alles,” ütles Polma.

Polma sõnul pole küsimus selles, kas üks või teine kool pannakse kinni. „Küsimus on ääremäästumises. Küsimus on sel-

les, kas küladel on perspektiivi,” sõnas Polma.

Riigikohtule saadetud kirjas märkis haridus- ja teadusminister Kristina Kallas, et hoolimata valitsuse jõupingutusest säilitada kodulähedased algkoolid, on kohalikud omavalitsused neid sulgenud. Kallas märkis, et arvestades seda, kui kergekäeliselt seda on tehtud, kaalub haridus- ja teadusministeerium põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmist.

Lääneranna vallavanem Ingvar Saare (Isamaa) märkis riigikohtu istungil, et ministri sekkumine jääb talle sügavalt arusaamatuks. „Kohalik omavalitsus ei ole ainult haridus- ja teadusministeeriumi käepikendus maapiirkonnas,” ütles Saare.

Riigikohtuniku küsimusele, mida traagilist oleks juhtunud, kui kohalik omavalitsus andnuks koolidele ja lapsevanematele rohkem aega otsusega kohaneda, vastas Saare, et otsus tuli ära teha.

Saare võrdles Lääneranna koolireformi Vatla mõisa müügiga: kuigi tundus, et kohalikud elanikud saavad vajadusest aru, tuleb pärast välja, et ikkagi ei saanud. „Järgmised kümme aastat on meie koolivõrk selline,” kinnitas Saare riigikohtu istungil.

„Tegemist on munitsipaalpoliitilise otsusega, tahame seda või mitte,” ütles istungil Lääne-

ranna valla esindaja vandeadvokaat Priit Lätt.

„Kust läheb see piir, kas see on poliitiline otsus või mitte?” küsis Virtsu lapsevanemate esindaja vandeadvokaat Allar Jõks istungil. „Poliitiline otsus on see, kas remontida Metsküla või Koonga kool. Kui kool pannakse kinni, siis ei ole see poliitiline otsus.”

Riigikohus arutas ligi viis tundi, kas koolide sulgemis- ja kärpimisotsuse langetamise eel kuulas kohalik võim lapsevanemaid piisavalt ära, kas koolireformi väidetav tulu kaalub üles sellega tekitatud kulu, kas reform tõstab või on tõstnud hariduse kvaliteeti.

Virtsu lapsevanemate esindaja vandeadvokaat Karin Madisson märkis, et koolide sulgemis- ja kärpimisotsused lähtuvad vala, mitte laste huvidest.

Saare sõnul oodanuks Lääneranna valda saneerimine, kui koolivõrku ei oleks reformitud.

2023. aasta kevadel otsustas Lääneranna vallavolikogu, et sulgeb Metsküla ja Lõpe algkooli ning kärbib Varbla ja Koonga koolid kuueklassisteks, sest lapsi on vähe, koolimajad lagunevad ja õpetajaid on raske leida. Kohutusse pöördunud lapsevanemad jäid haldus- ja ringkonnakohtus kaotajaks ja vald sai õiguse.

Haapsalu vanalinn võib muutuda autoga ligipääsmatuks

Haapsalu vanalinna ei pruugi suvel autoga pääseda, sest kõik kolm sinna suunduvat peamist tänavat – Lahe, Metsa ja Posti – lähevad remonti.

Lahe tänaval pidid Utilitase soojatorustiku väljavahetamise tööd esialgse plaani järgi algama aprilli alguses ja torustiku vahetus koos teeremondiga valmis saama jaanipäevaks. Juulis, kui Lahe tänav on juba korras, oli plaan kopp maasse lüüa Metsa tänaval. Nüüd teatas Utilitase kommunikatsioonijuht Kadri Hansalu, et Lahe tänavaremont tööd algavad juuni alguses ja kestavad kümme nädalat ehk augusti keskpaigani. „Täpsemat infot ei saa jagada, sest ehitushange pole veel toimunud,” sõnas ta.

Haapsalu aselinnapea Innar Mäesalu sõnul algab Metsa tänavaremont plaanipäraselt, hoolimata sellest, et Lahe tänav on samal ajal remondis. Metsa tänavaremon- dib Lääne Teed, see läheb linnavalitsusele maksma 1,23 miljonit eurot, lisaks käibemaks.

Lahe tänaval vahetab sooja- tevõte Utilitas Wiedemanni rist-

Lahe tänavaremondi algus nihkus juunisse.

MALLE-LIISA RAIGLA

mikust Suur-Liiva ristmikuni välja soojatorud. Mäesalu sõnul on linnavalitsusel plaanis ehitustöödega samal ajal tänavale rajada sademeveetorustik.

Mäesalu ütles, et esialgu plaanitud ajast kauem Utilitas Lahe tänavat liiklusele suletud hoida ei tohi. „Kui läheb üle, peab vähemalt üks sõidurada avatud olema,” ütles Mäesalu. Mäesalu lubas, et liikluskaost ei teki.

Lisaks Lahe ja Metsa tänavale on suvel remondis veel Posti tänav. Mäesalu sõnul sõltub Posti tänavaremondi algus ilmast. Tõenäoliselt alustab tee ehitamist YIT tänaval garantiiremon- diga mai teises pooles.

Garantiiremondi ajal Posti tänavat täielikult liiklusele ei suleta, vaid lõiguti on üks sõidurada liiklusele suletud. „See nõuab ilma. Võivad ka suvel teha,” ütles Mäesalu.

Isegi kui kolm vanalinna suunduvat teed satuvad korraga remondis olema, lubas Mäesalu, et autoga Haapsalus liikuma pääseb. „Katsume hakkama saada,” ütles ta.

Kui viimastel aastatel on suviti nädalalõppudel Karja tänav liiklusele suletud, siis tänavu jääb see teeremontide tõttu liiklusele avatuks. Aselinnapea Tõnu Parbuse sõnul on Karja tänavasulgemine võimalik siis, kui Lahe tänav liiklusele taas avatakse.

MALLE-LIISA RAIGLA

VABAÕHULAVASTUS

VALGE
DAAM

8/9/10
AUGUST
KELL 22.22

HAAPSALU
LINNUSEHOOVIS

PILETID
PILETILEVIST JA
PILETIKESKUSEST

● JUHTKIRI

Üksiti, üksiti, õeke

Sel suvel lähevadki Haapsalus korraga remonti kõik kolm jahisadamate, kuur-saali, Hestia, rannarootsi muuseumi ja teiste mereäärsete kohtadeni viivat marsruuti. Ühel ja samal ajal kaevatakse uue torustiku pane-kuks üles Lahe tänav, uue asfaldi panekuks Metsa tänav ning kivikillustiku rihtimiseks Posti tänav.

Olukord, mille sündimist Lääne Elu ette kuulu-tas – et Haapsalust saab mitte suvitus-, vaid täna-varemondilinn, jõuabki kätte. Prohvetiks saamine polnud raske: igaüks, kes on ehitustööga kokku puutunud, teab, et plaane võib ju teha, kuid tege-likkus on hoopis teine. Linnavalitsuse ilus plaan, et üks remont lõpeb enne teise algamist, ei pea vett üheski reaalses maailmas. Tähtjajad muutuvad mitmel põhjusel, aga enamasti need muutuvad ning sellega tuleb paratamatult arvestada.

Pole mõistlik planeerida mitut tänavaremon-ti ühele suvele. „Üksiti, üksiti, õeke,” õpetas hiir Juhan Kunderi jutus tüdrukuile, keda vanatühi saunas külastas. Vaeslaps kuulas, peretütar aga mitte ja pidi põrgusse minema. Nagu ei lähe asjad viltu, kui vanatühjale ükshaaval nõudmisi esita-da, ei lähe need ka viltu, kui teeremonte ükshaav-
val planeerida.

Kui linnavalitsus nüüd väidab, et teisiti ei saa-gi, siis tegelikult saab küll. Võinuks arvestada Lahe tänava remondiga ja võimaliku Posti tänava garantiiremondiga ja mitte alustada Metsa täna-va hanget. Või öelda Utilitasele, et kahjuks lasid nad võimaluse Lahe tänav üles kaevata tänavu mööda, proovigu järgmisel suvel. Linnavalitsuse plaan on ent katsuda hakkama saada, nagu ase-linnapea Innar Mäesalu sõnastas, ja ummikute tekkimist mitte lubada. See plaan on tõenäoselt sama edukas kui peretütrel plaan Kunderi loos.

● TEISED LEHED

Tehisaru ei pruugi olla Eesti hariduse keskne küsimus

ERR. Eesti plaanib tehisaruhüppes anda noortele ligipääsu suurtele keelemudelitele. Tehisaru üks olulisi riske on aga see, et temale toetudes hakkab vähenema meie endi kriitilise analüüsi oskus, sest kõiketeadva tehisaru kõrval ei ole vaja ise mõelda, kirjutab Eesti tuleviku-uuringute instituudi tegev-juht Johanna Vallistu ERRi portaalis.

Keelemudelite kasutamise oskus ei ole praeguste noor-te suurim väljakutse, sest keelemudel ei anna ette mõistliku tuginemise vastuseid. Senisest veelgi enam on vaja kriitilise mõtlemise oskust.

Küsimus ei ole ainult noorte tehnoloogiakasutuses, vaid ka hapramaks muutunud vaimses tervises, sidemes loodusega, sõjahirmus, tulevikuärevuses ja identiteedikriisis multikrii-side ajastul. Kui nendele teemadele lisada üldine ühiskond-lik ebakindlus ja Eesti kahanemise-vähenemise-vananemise arengud ebastabiilses, kihistunud ja keerukamas maailmas, siis on selge, et peaksime mõtlema, millised tulevikud meie noori üldse võivad ees oodata ja kuidas saab haridussüsteem noori erinevates stsenaariumides toetama asuda.

Ja muidugi, kuidas haridussüsteemi ennast selles olulises muutuses toetada. Ehk piltlikult: kuidas viiks rongisõit tulevik-ku meid jätkuvalt soovitud jaamadesse, isegi kui vahepeal on vaja selleks rööbastele ümberehitusega ropult palju vaeva näha?

Alles sellise stsenaariumitöö põhjal oskame öelda, kust suur-te oodatud haridusvaldkonna muutustega alustama peaks. Vastused võivad meid ennastki üllatada. Võib juhtuda, et leia-me hoopis, et koolid peaksid minema tagasi täielikult digiva-baks, et hoida ruumi iseolemise ja -mõtlemise jaoks. Me ei saa lähtuda ühe väga kitsa arusaama ja huvidega ühiskonnagru-pi kujutlusest tuleviku kohta, kirjutab Vallistu.

● LAUSELAEN

„Mandaat ei anna õigust muuta valitsemist ainuotsustamiseks ega oma võimu kriitikavabaks.”

Virtsu elanik **Henrik Raave** kirjutab, et Lääneranna vallavalitsus ei kuula enam rahvast. Lääne Elu, 6. mai

Nii tõmbaski ministeerium ühele dokumendile vee peale

Teate seda sinist kaarti, mis pea igal arstil ja pereõel arvuti kaardilugejas tolgendab? See on digitaalne isikutunnistus. Seda on mugav kasutada ID-kaardi asemel. Aga selle teadmise pole teil nüüd enam midagi peale hakata, sest siseministeerium tõmbas sellele dokumendile vee peale. Kaunis räpakalt kusjuures.

M illalgi eelmisel või üle-eelmisel aastal tüdi-sid siseministeerium ning politsei- ja piiri-valveamet (PPA) digitaalsest isiku-tunnistusest (digi-ID). See on tava-lise ID-kaardi koopia, kuid selline, mis on ilma pildita ega tunnista isik-ut mujal kui arvutis. Kuid millega saab muuta enda digiasjaajamise pal-ju mugavamaks.

Üks digi-ID-st tüdinemise põhjus oli võib olla solvumine, mida PPAs tunti, kui eelmisel aastal õiguskants-lerilt vastu näppe saadi. Nimelt tah-tis PPA digi-ID-kaarte üksnes Selverit-
es välja anda. Õiguskantsler aga lei-dis, et neid tuleb endiselt välja anda ka PPA esindustes. Selver võib olla lisavalik, aga ei tohi olla ainus valik.

Solvuti ja siis otsustati, et tühja kah, me ei pea neid dokumente üld-se välja andma. Digi-ID blanketide tarne kehtiv leping oli läbi saamas ja otsustati, et uut hanget ei kuulu-tagi välja. Parasjagu oli ettevalmista-misel isikut tõendavate dokumenti-de muutmise eelnõu (572 SE) ja sinna lisati digi-ID-d dokumendina tühistav-punktid. Pole enam dokumenti, pole enam ka probleemi.

Sel kevadel tuli aga häda kät-te, sest 572 SE menetlustempo juu-res oleks eelnõu saanud seaduseks umbes suvel. Oleks tekkinud olu-kord, et inimene tellib endale digi-ID, aga blanketti pole. Nii läks digi-taalne isikutunnistus tühistamisele kiirkorras – punktid sokutati hoo-pis välismaalaste seaduse muutmise seaduse (548 SE) sappa. See on üht-lasi hea maskeering: kõik vaidlevad nagooni välismaalaste üle ja keegi ei pööra tähelepanu sabas tolknevaile punktidele.

Omaette tore lugemisvara on riigikogu põhiseaduskomisjoni istungi protokoll 18. veebruarist, kus toona siseminister olnud Lauri Läänemets ja siseministeeriumi piirivalve- ja rän-

AIVAR ÕEPA
ajakirjanik

deosakonna juhataja Janek Mägi asja komisjonile selgitavad.

Mägi ütleb protokollis kohaselt komisjonile, et digi-ID-kaardi kasu-tajaid on mõni tuhat. Tegelikult on neid umbes 20 000. Siis ütleb ta, et kaarte taotleti mullu 200 tükki kuus, aastast kokku 2800. Tegelikud arvud on vähemalt eelnõu seletuskirja põh-jal pea kaks korda suuremad.

P raeguseks ministriks saanud toonane riigikogu ja põhi-seaduskomisjoni liige Hen-rik Johannes Terras teadis komisjonile öelda, et digitaalset isiku-tunnistust kasutavad peamiselt suured IT-huvilised ja meditsiinitöötajad. Ta küsis, et mis juhtuks, kui ikkagi sät-
ted läheks originaalsesse eelnõusse.

Järgnevalt seisab protokollis: „Janek Mägi vastas, et suure traagikaga tegu ei oleks, aga neil on kohustus seda kaar-ti väljastada. Inimesel on õigus esita-da taotlus, maksta riigilõiv ja nemad peavad kaardi väljastama, aga neil ei ole kehtivat lepingut kaarte osta. See tähendaks seda, et PPA peaks mine-ma riigihankesse ja see hange võtab palju rohkem aega, 1. mai oleks läbi ja ollakse sundolukorras: riik lihtsalt ei saaks täita oma kohustusi.”

Lühidalt oli ministeerium digi-ID juba maha kandnud ja siis läks selle-le muudatusele seadusandjalt heaks-kiitu küsima. Ehk kõigepealt teeme, siis seadustame.

Tormakus digi-ID-st lahtisaamisel torkab silma ka 7. aprillil avaldatud ministeeriumi pressiteatest pealkir-jaga „Digitaalse isikutunnistuse välja-andmine lõpeb 1. maist”. Alles järg-misel päeval kuulutas president 548 SE seadusena välja. 7. aprillil polnud veel sugugi kindel, et ta seda teeb – eks ta ole seadusi riigikokku tagasi saatnud küll.

Teisalt – teadnuks ta, mispidi asja aetakse, võinuks ta selle seaduse taga-si saata küll.

Kas te puuke kardate?

VARJE

Olen saanud oma aias väga palju hammusta-da puukide käest. Pöen siiamaaani.

Minul on oma meetod. Kui on hammustanud, eemal-dan, pesen hammustusekoha puhtaks, panen alkoholilapi peale ja joodi. Ja kui nädalaga ei kao punetus ära, lähen arsti juurde.

Entsefaliidi vastu ei ole vaktsineeritud, aga tahan ruttu minna, sest olen juba õppe-tunni saanud.

SIRJE HIUMAALT

Olen vaktsineeritud. Nii ma ise kui ka mu koer. Nii et natuke pelgan puukentsefaliiti.

Aias töötab mururobot. Usun, et kui on muru lühi-ke, siis puugid väga ei tule.

SIRJE

Otseselt ei karda puuke. Kui nii küsida, siis miks ma peaks kartma. Ma ei liigu niisugus-tes kohtades. Linnamuru? Meie linn on ju nii kivine, et kuhu ma siin lähen.

Kassi-koera, kes võiks mõne puugi koju tuua, mul ka ei ole. Juba lapseast ei ole vakt-sineeritud – tervislikel põhjustel.

Aga kui nüüd varasema aja peale mõel-da, siis heledad riided tuli selga panna ja pärast kõik hoolega üle vaadata.

TARMO

No ikka kardan puuke. Aga ei tõrju. Neid ei saagi tõrjuda. Vaktsi-neeritud ei ole, muru ikka pügan.

SAIMA

Ei karda puuke. Tõmban lihtsalt välja. On olnud küll, jah. Vaktsineeritud olen ja muru pügan ka. Mis sa seal ikka rohke-mat teha saad.

KALEV

Ei karda puuke ega puutu nendega kokku. No kus Tallinnas see muru on, mille peal käia – Musta-mäel elan. Haapsalus on mul ka korter, käin siin puhkamas. Puuki ei ole näinud ka.

MEELI

Mis ma sest puugist ikka kardan ja mis ettevaatusabinõusid mul ikka nii väga kasutada on. Elan ikka oma igapäevast elu.

Kass on küll tubane, aga mul on koer. Kui talle mõni puuk tekib, nopin need pealt ära.

STEVEN

Kasutan puugivastaseid pihusteid, vaktsineeri-tud olen ka. Ja muru niidan.

Metsa ei roni. Kassil on puugivastane kaela-rihm. No ikka peab neid kartma natuke.

RUUDI

Ma ei oska midagi öel-da, mis ma teha saan, et puugiga kokku ei puu-tuks. Vaktsineeritud ei ole, aga koer on kõik vakt-siinid saanud. Kui metsas käin, siis ainult kaitseväge laagrites. Mina küll puuki ei karda.

KAJA

Erilist midagi ei tee, et puuki vältida, kuid muru niidan küll hoolega. Ma ei tea, kas see aitab, aga loodan. Vaktsineeritud olen ka. Kassidel-koer-tel on puugirihmad kaelas.

KÜSITLES ANDRA KIRNA
PILDISTAS MALLE-LIISA RAIGLA

● AVALIKKUST EI TEAVITATUD

Digi-ID-de väljastamine lõpetati tagurpidi

Sellest kuust lõpetas politsei- ja piirivalveamet (PPA) Eesti kodanikele ja elanikele digitaalse isikutunnistuse (digi-ID) väljaandmise avalikkust teavitamata, jättes sellega Läänemaa jagu inimesi teenusest ilma.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Õiguskantsleri büroost öeldi, et digi-ID väljastamise lõpetamisega tehti kõike tagurpidi: kõigepealt tuli PPAst otsus neid enam mitte välja anda, seejärel viidi otsus hoopis teise seaduse kaudu sisse. „Parlamentaarne õigusriigi põhimõtetele ei ole kooskõlas olukord, kus riigikogu taandatakse täitevvõimu otsuste vormistajaks. Kahjuks ei hakka riigikogu sellisele arengule jõuliselt vastu,” ütles õiguskantsleri kommunikatsioonijuht Janar Filippov. „Põhiseaduse kohaselt peab riigikogu tegema esmalt otsuse ja siis saab seda täitma asuda, mitte vastupidi.”

Tagurpidi menetlus

Siseministerium andis oma veebilehel 7. aprillil teada, et 1. maist lõpetab PPA digi-ID-de väljastamise. President kuulutas välismaalaste ja teiste seaduste muutmise välja päev hiljem ning see avaldati Riigi Teatajas veel kümme päeva hiljem.

Need digi-ID kasutajad, kes pole siseministeriumi või PPA veebilehete külastanud, ei teagi, et kaardi kehtivusaja lõppedes enam uut kaarti tellida ei saa, sest muul moel avalikkust teavitatud pole. Küsimusele, miks avalikkust ei teavitatud, jättis PPA identiteedi ja staatuse büroo vanemkomissar Marit Abram vastamata.

Filippovi sõnul otsustati digi-ID väljastamise lõpetamine tagurpidi. „Esmalt otsustas täitevvõim neid 1. maist enam mitte väljastada ja uusi digi-ID-kaarte enam ei tellitudki; märtsi keskel lisati hoopis teise seadusesse vastav seadusemuudatus küünilise seletusega: kuna alates 1. maist digi-ID kaarte enam ei väljastata, tuleb seadusesäte, mis nende väljastamist nõuab, 1. maist kehte-

Kehtivaid digitaalseid isikutunnistusi on kasutusel 19 500.

MALLE-LIISA RAIGLA

tuks tunnistada,” kirjeldas olukorda Filippov. Seaduse eelnõu seletuskirjas seisab: lõpetatakse vähese vajaduse ja kulutuste optimeerimise tõttu 1. maist 2025 võimalus anda välja teisesid digitaalseid isikutunnistusi.

Seadused on vastuolus

Digi-ID-d käsitlevad seadused on vastuolus. Kehtivas, 1. mail jõustunud muudatustega isikutõendavate dokumentide seaduses on endiselt digi-ID ühe isikutõendava dokumendina loetletud. Samuti on seaduses kirjas, et digitaalset isikutunnistust annab välja ja tunnistab kehtetuks PPA.

Muudatusega on välja võetud vaid punkt paragrahvist, mis käsitleb, kellele digi-ID väljastatakse.

Just selle seaduse muudatuse tõti väljastamise lõpetamisena välja Abram. „Digi-ID väljaandmine lõpeb seoses isikutõendavate dokumentide seaduse muudatusega, mis jõustus 1. mail,” ütles ta.

Siseministeriumist aga viidati hoopis teise seaduse muut-

misele. „Muudatus, et digitaalset isikutunnistust enam välja ei anta, tõsteti riigikogus välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõusse ja see jõustus 1. mail,” ütles siseministeriumi pressiesindaja Veiko Pesur.

Välismaalaste seaduse muutmise koos võeti isikutõendavate dokumentide seadusest välja punkt, et digi-ID antakse Eesti kodanikele ja elanikele, kellel on isikutunnistus või elamisloakaart. Kehtivas välismaalaste seaduses ega selle varasemates versioonides pole sõnagi digitaalsest isikutunnistusest.

Lisaks muudeti sama kobara ka konsulaarseadust, kust võeti välja punkt, et konsulaarametnik ei edasta enam digitaalse isikutunnistuse taotlust PPA-le.

Väljastamine keeruline

Digi-ID väljastamise muutis PPA seadusega vastuolus olevaks juba aasta eest. Ehkki seadus kohustas, lõpetas PPA mullu digi-ID dokumentide väljastamise enda tee-

nindustes ja neid sai kätte vaid Selveritest lisatasu eest.

Sellele juhtis tähelepanu õiguskantsler Ülle Madise, kes läinud aasta juunis ütles PPA peadirektorile Egert Belitševile, et digi-ID-d tuleb seaduse järgi väljastada politsei teenindustest; teised väljastuskohad võivad olla valikus.

29. aprilli seisuga oli kehtivaid digi-ID-sid ligi 19 500 – neid saab kasutada kehtivusaja lõpuni, uusi PPA enam ei väljasta. Igal aastal on PPA väljastanud 4000–5000 digi-ID-d.

„Inimesed on üldjuhul olnud muudatuse suhtes mõistvad, sest paljud on leidnud uued ja mugavad alternatiivid, näiteks mobiil-ID,” ütles Abram. „Samas on arusaadavalt ka neid, kes on digi-ID-ga harjunud ning peavad tulevikus hakkama alternatiivseid lahendusi kasutama.”

Digi-ID loodi 2010. aasta oktoobris. See oli üks võimalustest elektroonilises keskkonnas oma isiku tuvastamiseks.

Digitaalne isikutunnistus jääb alles vaid e-residentidele.

● LÜHIDALT

Karjamaade rendioksjonil kerkis hind 2,5 korda

Riigimetsa majandamise keskus (RMK) poollooduslike maatükide hooldamise rendile andmise enampakkumisel kerkis ühe Läänemaa maatüki hind üle 2,5 korra.

Kokku pakkus RMK 20 enampakkumise rendile 27 maatükki, millest läks kaubaks viis: kaks Läänemaa vallas, kaks Haapsalu linnas ja üks Lääne-Nigula vallas.

Läänemaa Kirikukülas, Lääne-Nigulas Keravere külas ning Haapsalus Saardu ja Puise külas asunud maatükid läksid rendile alghinnaga. Keravere 0,8hektarise ja Puise 0,17hektarise maatüki aastane rendihind on 10 eurot, Saardu 6,36hektarise tüki rent 64 eurot aastas ning

Kirikuküla 19,43hektarise maatüki rent 194 eurot aastas.

Läänemaa Kloostri külas asuvale 18,77hektarisele maatükile oli kaks pakkuja ja hind kerkis võistluspakkumises enam kui 2,5 korda. Maatüki aastase rendi alghind oli 188 eurot, kuid võitnud pakkumine oli 493 eurot.

Kõigi maatükkide rendile võtmisega kaasneb kohustus seda igal aastal niita, hein kokku koguda ja maatükilt ära vedada. Olenevalt maatükist peavad tööd tehtud olema kas 1. septembriks või 1. oktoobriks.

Lepingud kehtivad kümme aastat.
Malle-Liisa Raigla

Martna kooli tahab remontida neli firmat

Esmaspäeval lõppenud Martna kooli ehitushankel tegi pakkumise neli ettevõtet.

„Mai jooksul peame ehitaja valima,” ütles Lääne-Nigula abivallavanem Katrin Viks. „Pärast seda hakkab töö pihta, et sügisel saaksid lapsed õppida korras majas.”

Pakkumuste hinda Viks veel ei avalikustanud, aga hinnanguliselt

läheb Martna koolimaja remont maksma kaks miljonit eurot. Poole sellest sai kohalik omavalitsus riigi energiasäästutoetusest.

1970. aastal ehitatud hoone on praegusele vähem kui 60 õpilasega koolile liiga suur ja selle hädapärane remont on neelanud valla eelarvest igal aastal 10 000–15 000 eurot.

Kaie Ilves

Haapsalu oksjon luhtus

Esmaspäeval luhtus Haapsalu linnavalitsuse oksjon, kus sooviti müüa 60 000eurose alghinnaga Lihula maanteel asuvat korterit.

Lihula mnt 7 asuv kahetoaline 45,1 m² korter oli Haapsalu linnavalitsusel müügis esimest korda. Veebruaris andis volikogu loa kor-

ter võõrandada minimaalse alghinnaga 47 000 eurot.

Mullu kevadest saadik pole Haapsalu oksjonid edukad olnud. Linnavalitsusel on müüa praegu seitse kinnistut, mille enampakkumised on järjest luhtunud.

Malle-Liisa Raigla

Järgmisel nädalal pasundavad sireenid

Järgmisel kolmapäeval kell 15 paneb päästeamet kaitseväe õppuse Siil raames tööle kõik Eestis olevad sireenid.

Ühe sireeni heli kostab 1,5–2 kilomeetri kaugusele. Täpne helikaugus sõltub nii hoonestusest, ümbritsevast müra kui ka ilmast.

Heli koosneb minutilise tõusvast ja langevast toonist, mida korratakse kolm korda 30sekundiliste pausidega. Kokku kestab sireenide heli umbes 4,5 minutit.

Ohusüsteemi käivitamise eesmärk on anda elanike kogemus, kuidas riik ohtudest teada annab ja kuidas sireenid kõlavad.

Sireenide käivitamine on päriselus kõige äärmuslikum ohuteavituse vahend ning seda kasutatakse ainult vahetult eluohutlikus olukorras, näiteks suurõnnetuse või sõjalise rünnaku puhul.

MALLE-LIISA RAIGLA

Sama päeva ennelõunal saadetakse kõigile Eestis olevatele mobiiltelefonidele ohuteavitusega SMS, mis sisaldab infot, et sireenide pasundamine on test.

Malle-Liisa Raigla

Haapsalu linnamüür näitas end jälle

Haapsalu vanalinnas trassitöödel said arheoloogid uusi andmeid Haapsalu kunagise linnamüüri kulgemisest.

Et Haapsalul on keskajal olnud linnamüür, on olnud teada juba 1960. aastatest. Kuigi maapinnal pole müürist sajan-deid ühtki jälge, on trasse kaevates siin-seal müüri peale satutud, kuid selle kulgemine polnud päris selge.

Eelmisel nädalal satuti linnamüüri Saue tänaval. Arheoloog Anton Pärna sõnul jooksis 1,5 meetri kõrgune müür piki Saue tänav põhjapoolset külge praeguse kõnnitee all.

„Kui olime jõudnud Saue 3 maja juurde, oli müür ühel hetkel keset trassi ja me ei saanud aru, mis toimub,” rääkis Pärna. Tema sõnul on tunne, et müür on seal võtnud suuna vana kino suunas.

Arheoloogidel on ent peamurdmist, miks müür selle kohta peal äkki laieneb. „Võibolla on seal põo-

rangukohta tugevdatud? Aga see on ainult oletus,” arutles Pärna.

Pärna sõnul on linnamüür Saue tänavalt kulgenud ilmselt vana kinomaja ja Tõrakese lasteaia vahelt. 1956. aastal, kui linnamüüri olemasolust veel ei teatud, satuti kinomaja pikenduse ehitamisel paari meetri laiusele müürile, mis on ilmselt linnamüür. Müürile satuti mõne aasta eest ka Tõrakese lasteaia hoovis. Edasi kulgeb linnamüür tõenäoliselt algkoolimaja alt läbi.

Kas algkooli õuel olev kõrgendik on looduslik või on ka see linnamüüri seotud, pole selge. „See on arvatavasti looduslik astang. Müür jääb kas selle astangu sisse või vana kohtumaja alla, aga kusagil sealt pöörab see Viieristi poole,” kirjeldas Pärna.

Teiselt poolt on linnamüür kulgenud läbi Wiedemanni 13 ja Vanalinna Coopi hoovist, kus ridaelamut ehitades samuti mõni aasta tagasi müürile satuti. Linnu-

sega on linnamüür olnud ühendatud Karja tänaval endise turismiinfopunkti taga.

Arheoloogid said küll linnamüüri kohta uut infot, kuid samas lisandus uusi küsimusi. „Oleme olukorras, kus vaatame sisuliselt läbi lukuaugu,” ütles Pärna. „Tuleb nagu puslet laduda – peab olema õudselt kannatust, et järgmist kildu oodata.”

Pärna sõnul oli huvitav, et Wiedemanni ja Rüütli tänav ristmikul läheb maja juurest üks müüri lõik nürinurgaga Wiedemanni kooli suunas. „Praegu jookseks müür nagu Wiedemanni 13 maja alt läbi,” kirjeldas Pärna.

Täpsemalt seda aga uurida ei õnnestunud, sest kunagi on müüri peale asetatud trassiküna. „Me ei saanud hakata töömeestelt nõudma, et nad selle maha tõstaks,” ütles Pärna.

Arheoloog oletab, et seal võis asuda üks linnamüüri väravatornidest. „Võibolla kuulus see müür

ühele osale väravast,” ütles Pärna ja lisas, et kui see nii on, siis võib neid müüre seal maa all olla veelgi.

Wiedemanni ja Saue tänav ristmikul on Haapsalu vanimal, 17. sajandist pärit kaardil näha väikest väljakut. Pärna sõnul tuli trassi kaevamisel seal välja tohutul palju ehitusprahti.

Algselt on Wiedemanni tänav olnud kitsam, sest lasteaiapoolsel küljel märkasid arheoloogid praeguse tänav all müüre. Lähemalt neid ei uuritud, sest müüri peal oli trass. Pärna sõnul võib see olla hoone või krundi piirdeaia müür.

Sealsamas on tugevalt põlenud kiht, mis annab aimu suu-rest tulekahjust. Põleng on Pärna sõnul olnud sedavõrd tugev, et isegi maakivid olid südamikuni läbi põlenud. Arheoloogi esialgsel hinnangul on tulekahju toimunud Liivi sõja ajal ehk 16. sajandi teiseses pooles, kuid see ei pruukinud olla sõjaga seoses.
KAIRE REILJAN

Euroopa päev 2025

9. MAI HAAPSALU STAADIONIL
10:00-13:00

Üritus on TASUTA!

euroopapäev.ee

Erinevad liikumistegevused

korvpalli täpsusvisked, võrkpalli servikiirus, jalgpalli täpsuslöögid, spikeball, mülk, petank ja palju muud

Õhupallijooksud jooksurajal

Europe Direct Läänemaa infopunkt

TÄHISTAME EUROOPA PÄEVA LIIKUKES

TERVE VAIM TERVES EUROOPAS

Loodusfestival lõpeb täna konverentsiga

Seitsmes Läänemaa loodusfestival „Parasiidi aed” algas teisipäeval rongkäiguga Haapsalu kaubamaja parklast kultuurikeskuse juurde. Kutsehariduskeskuse tulevaste loodusgiidide korraldatud loodusfestival kestab ka täna ja lõpeb konverentsiga.

„Rongkäigule järgnes näituste avamine Haapsalu kultuurikeskuses. Navitrolla osales oma maalinäituse „Võlutaimed” avamisel otseülituse kaudu Võrumaalt. Esimese kursuse loodusgiidide fotonäituse „Parasiidiaed/paradiisiaed” avas *performance*,” rääkis festivali kommunikatsioonijuht, teise kursuse loodusgiidiõpilane Meeli Seermaa.

Festivali esimese päeva täitsid töötodad alkeemia, ravimuda, taimeprindi ja võsasöömise õppimiseks. „Võsasöömise töötuppa taimetark Maret Allika ja toiduterapeut Hele-Mai Alamaaga tuli registreeruda ja see oli varakult täis. Alkeemia töötoas oli meil hea meel jagada oma õpetajat ja bioloogiateadmiste ammen-damatut allikat Marje Loidet ka linnarahvaga,” rääkis Seermaa.

Taimeprinti ehk taimemahla-ga kujutiste jäädvustamist kangale või paberile, näiteks õnnit-luskaartideks, õpetasid Hailely Vinter ja Jana Jahhu. „Sel-lest töötoast võtsid osa üks las-teaiariühm ja kaks õpilasrühma kunstikoolist, lisaks veel linna-rahvast,” ütles Seermaa.

Teisipäeval matkasid huvili-sed veel koos loodusgiidiõpilaste-ga Rohukülast Haapsallu. Õhtul oli kultuurikeskuses mälumäng, mille võitis loodusgiidide esime-se kursuse rühm.

Kolmapäeva hommik algas linnuvaatlusretkega, kus linde tutvustas Marko Valker. Õhtul sai kultuurikeskuses vaadata MAF-i loodusfilmide paremikku ja päev lõppes linnulauludiskoga.

Läänemaa muuseumi teadur Kadri Laur taimeprindi töötoas.

ANDRA KIRNA

„On tõesti hea meel, kui inimesed leiavad, et looduse tundmine ja loodushoid väärivad tähelepanu ja tähistamist – nii rongkäigus läbi linna kui ka linnulauludiskol, kus oli elavaid etteasteid ja teemakohast plaadikeerutamist,” ütles üks festivali korraldaja Henri Hütt.

Festival lõpeb täna looduskonverentsiga Haapsalu kultuurikeskuses. Konverentsi kolm põhiteemat on tehnoloogia ja looduses liikumine, kliima ja looduse tervis ning tehnoloogia kasutamine looduse uurimiseks või keskkonnaprobleemide lahendamiseks.

Tuntumate esinejate seas on bioloog, õpetaja, loodusajakirjanik ja lastekirjanik Juhani Püttsepp; akadeemik, mereteadlane ja matemaatik Tarmo Soomere ning haridus- ja keskkonnapsühholoog Grete Arro.

Konverentsi kava on kokku pannud Tiina Soosalu ning modereerib Liina Maria Lepik.

ANDRA KIRNA

RMK pakub loodus-haridusprogramme

Riigimetsa majandamise keskus (RMK) on endist viisi loodushariduse andmisel õpetajatele toeks ning ootab külastuskeskustesse ja metsaradadele nii lasteaiamudilasi kui ka igas vanuses kooliõpilasi.

Tänavu on jäänud kitsamaks nende ring, kes pakuvad võimalust saada loodusteadmisi väljaspool tavapärasest klassiruumi. Keskkonnaamet lõpetas keskkonnahariduse andmise lastele ja noortele; samuti muutus keskkonnainvesteeringute keskuse rahastuskord ning koolid ja lasteaiad keskkonnaharidusprogrammides osalemiseks toetust taotleda ei saanud.

RMK tahab viia lapsi loodusesse ja olla õpetajatele hea partner, et kasvatada järeltuleva põlve loodusteadmisi. RMK külastuskeskuste mitmekülgne programmivalik võimaldab nii kooliõpilastel kui ka lasteaiastel õppida tundma meie loodust, kinnistada koolis õpitavat või avastada midagi päris uut.

Pakutavad programmid sobituvad riikliku õppekavaga. Mitmele on selle kinnituseks antud ka Eesti keskkonnahariduse ühingu murakamärgis.

RMK programmidel viiakse lapsed loodusesse: näiteks piilume puude sisemusse ja uurime, millest jutustavad aastarõngad,

uudistame metsa all samblike mitmekesisest maailma ja putukate salaelu või räägime, millised on raba ohud ja rohud ning palju muud.

Meil on loodushariduse pakumiseks mitmekülgsed võimalused – riigimetsas on 3300 kilomeetrit loodusradu, 54 vaatetorni ja -platvormi, arvukalt telkimiskohti, 15 külastuskeskust üle Eesti ning Sagadi metsakeskus.

Teadlikkuse tõstmine on RMK üks prioriteete. Üks selle tähtsaid põhjusi on üle kolme miljoni külastuskorra aastas riigimetsa ja kaitsealadele. See on päris suur arv ja ka päris suur koormus loodusele, kui külastajad ümbritsevast ei hooli. Seepärast ongi RMK-l vaja kasvatada vastutustundlikku looduskasutajat.

Teine ja mitte vähem tähtis põhjus on kliimamuutused ning vajadus pöörata pilk taastuvate loodusvarade säästliku majandamise, keskkonnahoidlikumate valikute ja tarbimisharjumuste kujundamise poole.

Oma ideede ja soovidega tasub pöörduda lähima RMK külastuskeskuse poole või kirjutada RMKloodusharidus@rmk.ee. Koos tegutsedes võib sündida palju toredat.

LIINA KARROFELDT

RMK loodusteadlikkuse spetsialist

Puuke võib kohata kõikides linnaparkides ja terviseradadel.

2 X JUHAN HEPNER

• VÄIKESED VEREIMEJAD

Puuke on arvukamalt seal, kus liigub rohkem loomi

Puukide levik aedades ja parkides sõltub peamiselt sellest, kui palju on seal neile sobivaid peremeesloomi. Suurem elurikkus aias tähendab ka rohkem puuke, kes võivad verd imedes inimestele haigusi levitada.

JUHAN HEPNER
juhan@le.ee

Tartu ülikooli taimeökoloogia kaasprofessori Jaan Liira sõnul levivad puugid aedadesse ja rohealadele loomadega ning inimene ei ole neile peremeesloomana eesmärk omaette. „Puuk läbib kolm kasvustaadiumi. Sõltuvalt sellest, millised loomad seal keskkonnas liiguvad, tulevad sinna ka puugid,” selgitas Liira.

Rohu kõrgusel on oma mõju sellele, kas inimene võib puugi saada. „Kõrges rohus saab puuk ronida kõrre tippu. Liigselt kuival päeval või ka siis, kui sajab, on puuk sambla või lehtede vahel. Hommikul või õhtupoolikul, kui on loomade liikumise aeg, ronivad nad kõrgemale ja ootavad, et kas on kellestki kinni haarata. Kõrgemas heinas ulatuvad nad meie saapast kõrgemale, riieteni,” rääkis Liira.

„See on see inimene, puugi ja rohu kõrguse seos. Aga puugirohkus on määratud eelkõige loomade liikumisega,” märkis teadlane.

Tulevad aeda loomadega

Esimene peremeesloom on vastestaadiumis puugile Liira sõnul tavaliselt hiir, mõnikord ka maas pesitsev lind. Vastsele järgneb nümfi ja valmiku staadium. Puugi arenedes muutuvad reeglina

suuremaks ka peremeesloomad, kellelt ta verd imeb.

„Mul on oma suvilast näide, et niida või ära niida, aga puugid on aias. Kui lõpuks hakkasin jälgima, et kus nad mulle peale ronivad, sai selgeks, et need on need kohad, kus naabri kassid armastavad pikutada,” rääkis Liira. „Metsas on samamoodi. Mõõda loomarada käies on puugi saamise tõenäosus palju suurem kui selles kohas käies, kuhu loom ei tiku.”

• „Mida madalam on muru, seda suurem on tõenäosus, et puuke seal pole – just seetõttu, et neil pole kuhugi peituda,” lausus Julia Geller.

Üle kümne aasta puuke uurinud terviseameti nakkushaiguste epidemioloogia osakonna teenusejuht Julia Geller ütles, et puugid eelistavad kohti, kus pole otsest päikesevalgust ja on niiske.

„Mida madalam on muru, seda suurem on tõenäosus, et puuke seal pole – just seetõttu, et neil pole kuhugi peituda,” lausus Geller. Ta lisas, et mitmekesisema ja kõrgema murukatte varjus saavad rohkem tegutseda puukide peremeesloomad närilised.

Langenud puulehtede varjus

Madala muruga aedades võib puukidele olla samuti soodsaid

paiku, näiteks puude või põõsaste varjus, selgitas Geller. „Kus muru ei kasvagi, sest pole piisavalt päikest, aga kus on näiteks eelmisest aastast langenud puulehed või aastatega kogunenud kõdu. Selline niiske ja varjuline koht puukidele tegelikult väga meeldib, mis sest, et seal murukatet pole,” rääkis ta. Puulehe- ja kõdurikkad kohad on puukidele soodsad ka talvitumiseks.

„Üks asi on muruplatsi niitmine, teine asi on üldlõikse oma kodu ümbruse eest hoolitsemine, et sinna ei tuleks närilisi või muid loomi, kes kogu aeg aias elavad ja hoolitsevad selle eest, et vähemalt väike puugipopulatsioon oleks tagatud,” lausus Geller. Seetõttu on puugiohu vähendamiseks tähtis hoida korras ka kõrvalised aianurgad ja hekialused.

Madalas murus on hiired Liira sõnul näiteks röövlindudele paremini näha ja tõenäoliselt nad seal nii palju ei toimetata, kuid täielikult pole puukide peremeesloomaks olevaid närilisi võimalik aias ikka eemal hoida. Kui aiapidajal on soov olla looduslähedane, tuleb tal mõista, mida see tähendab, ja leida sobiv tasakaal.

„Kui tahetakse, et ökoolemendid oleks aias, näiteks jäetakse sinna puutükke või kivikuhjaid, on need ju sisuliselt samamoodi närilistele ja teistele loomadele meeldivad kohad,” lausus Liira.

Gelleri sõnul peavad looduslähedasest elurikkast aiast huvituvad inimesed arvestama, et sellisel juhul on koduaia ka kõrgem puugirisk. „Inimesed peavad siis end kaitsma, näiteks puugipiletusvahenditega – või vähemalt pöörama tähelepanu ning vaatama majja tagasi tulles või isegi niisama vahepeal enda, laste ja loomade keha üle, et need väikesed ämblikulaadsed olen-did ei oleks kusagile kinnitunud või kangavoltides peidus.”

Puukidega levivad haigused

Eestis kuulub registreerimisele kolm puukidega levivat nakkushaigust: puukentsefaliit, puukborrelioos ehk Lyme'i tõbi ning erlihhiios. Inimesele võivad nende nakkuste tekitajad üle kanda mõlemad Eestis levinud puugiliigid: võsapuuk ja laanepuuk.

Puukidega levivad haigused kanduvad edasi puugihammustuse kaudu. Nakatunud puugi sülenäärmetes ja teistes organites sisalduvad patogeensed viirused, bakterid jm erituvad puugi süljega hammustuse ajal peremehe verre. Puuk kasutab süle, et kinnitada looma või inimese nahale ning kogu imemisprotsessi jooksul satub sülg vereringesse.

Puukentsefaliidi vastu saab end vaktsineerida. Teisi puugihagusi tuleb ennetada puugihammustuse vältimisega.

ALLIKAS: TERVISEAMET

● KIRI ENNOLE

Tere, austatud härra koolinõunik Ernst Enno!

Kirjutan Teile, et teada anda, kes on tänavuse üleläänemaalise teienimelise omaloomingukonkursi võitjad. Juuni alguses saab Teie sünnimise päevast 150 aastat, mistap otsustasid korraldajad valida laste võistlustööde teemaks „Kiri Ennole”. Kas proosa- või luulevormis, jäi autori otsustada.

Selles kirjas saanuks noored näidata oma teadmisi Teie elu- ja käekäigu ning muidugi mõista loomingu tundmise kohta, esitada küsimusi ning rääkida natuke ka endast ja oma suhtest luule lugemisega.

Näib, et kirja kirjutamine on tänastele lastele ja noortele paras pähe! Seda näitas osalejate arv – vaid 19 kirja kuuest koolist. Varasemate aastatega võrreldes on saaki vähem, aga sisukuselt pole see sugugi mitte kehvem.

Nüüdsel ajal ei tunta viisipäralise korrespondentsi etiketti ehk siis kuidas viisakas ja lugupidav kirjavahetus käima peaks. Õigupoolest ei mõista nad, mistarvis seda ülepea vaja, kui meilikast ja nutifonid käepärast on, mis tingivad senikuulmata lühendeid, nappi sõnastust ja oma poisilikku pöördumist („Hei, Ernst”!). Seetõttu oli hea, et tuletati uuele põlvkonnale meelde üht kaduvat kunsti ja lasti end proovile panna.

Nii palju küsimusi ja kiidusõnu Te vaevalt oma eluajal kuulsite, kui Läänemaa noored autorid oma kirjas edastasid! Pidepunktiks valitud luuletuste hulk oli siiski võrdlemisi piiratud. Kõnniti hallil lõpmata teel, südamesse jäid valged ristikheinad ning tajuti vaikust enda ümber ja sees. Lisaks mõni teie armas „lillelalleraa”. Tahan Teile vahendada mõnd ärksamat, leidlikumat ja kirjanduslikumat lähenemist.

Preili Mirell Leier võttis kümne luulereaga kokku Teie elu ja ült alla lugedes tuli esile ka nimi. Selline huvitav vorm, mida Teie minu teada ei viljelenud.

Preili Keliä Sara Cleux kirjutas Teile, et leidis tapeeti pannes varasema kihi alt makulatuuri seest proua Ella Enno kirja, kus too tuletab meelde, et jalutama minnes paneksite villased sokid kalosside sisse. Kogu kiri mõjub usutavalt. Kaval autor leiab võimaluse kaks omaloomingulist pala esitada ja küsib Teie arvamust. Leiab ka teid ühendava teema – see on loomaarmastus.

Preili Merit Põvvat eristus oma kirjaga seetõttu, et kiri oli... paberil ning ümbrikus! Ja algas sõnadega „Kallis Ernst!” Ta kirjutas Teie mäletamiseks korraldatavaid võistlustest ning võrdleb Teie ja enese kogemusi ja tundeid. Teate, kui südamluk ja siiras see kiri on!

Preilid Maria Mai Siimut, Carmen Bachfeldt ja Mariliis Tute näitasid üles siirast huvi ja poolehoidu Teie loomingu vastu ning elukäigulaseid teadmisi. Nad kasutasid oma mõtete paremaks edasiandmiseks tsitaate Teie luulest ja pihtisid, milliseid emotsioone need lugedes tekitasid.

Diana Vahtra kasutas palju Teie luuleridu; kohati polnud aru saada, mida kirjutas tema ise, mida olete kirjutanud Teie. Ka olevat ta Teid kahel korral kohanud. Kord kõndinud Te temast lausa läbi! Preili saanud Teilt ja Teie loomingust tuge ning tröösti.

Tõelise tembuga sai hakkama noorherra Morten Pirk. Nimelt laskis ta Teile kirjutada ühel Inglismaa isandal Cornelius Montgomery Hatchetil, kellel ei Teist, Teie loomingust ega, ma pakun, et ka mitte Eestimaast õrna aimugi ei olnud. Kuni ta hakkas protežeerima üht vaest tudengit, kes igal võimalikul (ja võimatul) hetkel esitas Teie luuletusi. Mingil moel need tolle inglise härrasmehele sümpatiseerisid ja ta avaldab kirjas lisaks muudele teemadele muret Teie tervise pärast ning jagab soovitusi, kuidas seda parandada. Kahtlemata kõige ilukirjanduslikum kiri.

Küll ootas ma „tigupostist” võõrdunud noorerahva käest üht neile tuttavlikku vormi valatud kirja, mis vormistatud telefonisõnumitena (ma parem ei hakka Teie selgitama, mis see on ja kuidas käib, sest, oleme ausad, see teema on mullegi pisut võõras). No selles vaimus et: „OMG, Ernst Ennol on FB konto! Ma saan talle sõnumeid saat!” Kuid sellise võtte peale ei tulnud kahjuks keegi.

Mida siis kokkuvõtteks öelda? Gümnaasistid näitasid oma kirjades teadmisi, austust ja küpset mõtteviisi. Põhikooli vanem aste huvi ja keskmine aste poolehoidu Teie ja Teie loomingu vastu. Paljud meenutasid kohtumisi Teie tütre Elin Toonaga. Mis peamine: Teid mäletatakse ja hinnatakse ja... tuletatakse igal kevadel uute võistlustega taas meelde.

Soovin, et Teie ümber öitseksid ikka valged ristikheinad!

Lugupidamisega Teie
KRISTA KUMBERG

Ernst Enno omaloomingu- võistluse parimad

„Kiri Ennole”

4.–6. kl

I Keliä Sara Cleux, HLA 4. klass

II Mirell Leier, Oru kool 5. klass

7.–9. kl

I Maria Mai Siimut, HPK 9. klass

II Merit Põvvat, HPK 7. klass

III Emmalin Jammer, Kullamaa keskkool

8. klass

Gümnaasium

I Morten Pirk, LÜG 11. klass

II Mariliis Tute, LÜG 11. klass

III–IV koht Diana Vahtra, LÜG 11. klass;

Carmen Bachfeldt, Noarootsi

gümnaasium 11. klass

Henriette Tugi-Nuusberg tõi kodulinna keraamikanäituse

Haapsalu linnagaleriis saab vaadata keraamik Henriette Tugi-Nuusbergi retrospektiivnäitust „Lootust jagades”, millega siin lapsepõlve veetnud kunstnik tähistab oma 85. sünnipäeva.

Kuigi Tugi-Nuusbergi kavandatud autoritiraažides keraamikat mäletavad paljud kunstikombinaadi ARS esinduskauplustest, on ta oma 55 loominguaasta jooksul siiski eelistanud keraamilisi suurvorme. Enam on ta kasutanud šamotti, kõrgkuumussavi ja portselani.

See pole Tugi-Nuusbergi esimene näitus Haapsalus. 1980 esines ta kunstikoolis toimunud näitusel koos oma maalikunstnikust õe Ninell Tugiga.

Õed Tugid elasid kooliajal Haapsalus. „Õppisin Haapsalus seitse aastat,” ütles kunstnik. „Lõpus õpetas mulle kunsti Heljulaine Zauram, kelle juures sain kahjuks õppida vähe aega, ainult viimase aasta. Aga ta pidas kunstriingi ka ja seal ma küll käisin.”

„Zauram andis hoogu ja julgustas Tartus edasi õppima. Ta

Henriette Tugi-Nuusbergi (vasakul) retrospektiivnäituse valmistas ette kuraator Liivika Krigolto.

ise oli ju ka Pallase lõpetanud. Kõige enam mõjutas tema innustamine ja suhtumine – ta oli kena inimene,” meenutas Tugi-Nuusberg.

Zaurami soovitusel Tartu kunstikooli valinud Tugi-Nuus-

berg õppis seal maalikunsti. Keraamika juurde jõudis ta hiljem. „Minu suur eeskuju, mu õde, oli juba maalija. Kui hakkasin kunstiinstituuti astuma, ütles ta, et kui mõlemad maalikunstnikeks hakkame, jätame

ema nälga. Nii ju ei saa. Ma ei olnud enne instituuti üldse savi puutunud, aga see hakkas mulle väga meeldima. Maalikunst, mida varem õppisin, on tasapinnaline. Instituudis jõudsin vormi juurde. Sain asja mitmest kül-

jest vaatamise päris ruttu kätte,” rääkis ta.

Tugi-Nuusbergi sõnul on keraamika väga mitmekülgne ala – saab teha päris pisikesi ja ka väga suuri asju. Siiski aga väga tömahukas. „Kui sisse elasin, on see ju väga huvitav,” ütles ta. „Tekkis oma stiil ja nägemus asjadest. Savi on võrratu materjal – nii paindlik, aga üllatusi tekib muidugi ka.”

Mõni Tugi-Nuusbergi väiksem töö, näiteks väiksemad küünlajalad, on tehtud kipsist vormide abil, millesse vedel savi ja vee segu valatakse. Suured on aga kõik käsitsi tehtud.

„Kõigepealt pean savi läbi sõtkuma, et õhumulle sisse ei jääks. Siis võtan riide, laotan savi plaadina riide peale, katan teise riidega ja rullin kahe riide vahel õigesse paksusse. Lasen natuke tahteda ja siis saab hakata sellele vormi andma. Nagu korrustena: esimene, teine ja nii edasi,” kirjeldas ta. „Edasi läheb kuju põletamiseks ahju, siis saab endale glasuuri või katte ning tuleb uuesti põletada.”

„Mind on alati huvitanud oma mõtteid või ideid väljendada, lihtsad anumad nii väga ei paelu. Suured teemad – miks me siin elame ja mis inimese eesmärk siin elus üldse on. Olen nüüd tasapisi vastustele lähemale jõudnud, aga inimene otsib ju eluaeg,” rääkis Tugi-Nuusberg.

Tema viimane töö „Lootus” on üpris kandiline. „Olen selline võitlejatüüp ega anna alla. Elame ju väga äreval ajal, nii on kogu maailmas, aga lootust ei tohi kaotada. Seda vajame ju kõik – lootust ja usku,” ütles Tugi-Nuusberg.

Usk – Tugi-Nuusberg on avalikult kristlik kunstnik olnud noorusel saati – on sagedasti tema teoste kandev teema. Kuidas see omaaegses Nõukogude Liidus võimalik oli, ei oska ta täpselt öelda. „Kord arvati üks mu töö „Ingel” küll Itaaliasse näitusele saadetavate hulgast välja, sest ega N. Liidus ju ingleid ei ole. Aga aeg oli juba natuke vabam, kui niisuguseid asju teha sain,” meenutas kunstnik.

ANDRA KIRNA

Tirilimps-poolteist

Tagalahe-äärsed mälestused

ADO TUUGA

Matkaradadel seigeldes unustan, et trepid ja mäkketõusud pole kunagi olnud mu lemmikud.

Mootorrattaga sõitmine on olnud minu jaoks tõeline katsumus – kolmest sõidust kaks lõppesid kraavis. Kes on mootorrattaga sõitnud, teab, et käiguvahetus käib vasaku jala põia-ga, mis aga mul halvatuse tõttu üldse ei liigu.

Tai reisil rentisime reisikaas-lastega tuktuki (motorikša). Abikaasa istus minu selja taha ja kaks reisikaaslast mu kõrvale raami. Et käike vahetada, kummardusin kangini ja vahetasin neid käe-ga. Olin vaid hetkeks keskendu-nud käiguvahetusele ega pannud tähele, kuidas meie tuktukk ees sõitvale kastiautole liiga läheda-le jõudis. Ootamatult ilmus minu silme ette elevandi suur tagumik. Tohtu massiivne vorm, mis haaras kogu minu vaatevälja. Veoau-to meie ees sõidutas nimelt ele-vanti. Loodus on üks fantastiline ja ühtaegu hirmutav jõud.

Õnneks ei ole ma kunagi koo-likiusamise ega narrimise ohv-

riks langenud. Lonkamisele po-le ma ka kunagi erilist tähele-panu pööranud. Kui vaja, siis os-kan nii käia, et lonkamine väga välja ei paista. See aga vajab pin-gutamist. Pikalt seda ei tee, jalg ja vaim väsivad ära.

Minu lonkav kõnnak on mi-nu identiteet ja selle järgi tun-takse juba kaugelt mind ära. See on aeglane, kuid sihikindel lii-kumine.

Jälle need nakkushaigused

2024. aasta septembris alustas Eestis ringreisi Tervisemuuseu-mi, Tervisekassa ja Terviseameti loodud ajalooline ja hariv ränd-näitus „Jälle need nakkushaigu-sed! Sajandi jagu haiguspuhan-guid ja ravi”, mis käsitleb 20. sa-jandi tõsisemaid nakkushaigu-seid ja nende levikut.

Korraldajad soovisid näitusel kasutada fotot minu kogust. Otsi-sin pildil olevate poiste kontakte, et luba küsida. Leidsin üles Kal-le ja Jaani. Hans oli siitilmast ju-ba 1996 lahkunud. Jürit ma kät-te ei saanudki.

Kalle Raidmaga kohtusin Vil-jandis. Oli väga mõnus ja emot-

1963. Poisid vasakult: Ain Seppik, Mati Russ, Kalle Raidma, Valeri Ignatjev, Aksel Teär.

• Ootamatult ilmus minu silme ette elevandi suur tagumik. Tohtu massiivne vorm, mis haaras kogu minu vaatevälja.

sionaalne õhtupoolik. Lubasime koos suvel Haapsallu nostalgit-sema minna.

Erinevalt minust mäletab Kal-le, kust tema polioviiruse sai. Oli 1955. aasta kevad. Päikesepaiste-line päev oli täis lindude laulu ja laste naeru. Kalle isa meisterdas

lastele pajupilli, mille helid pidid kandma endas lootust ja rõõmu. Naabritüdrukul, kellega ta pilli ja-gas, oli juba diagnoositud lastehal-vatus. See oli hetk, kus kevadine rõõm muutus igaveseks sügiseks. See oli viimane mälestus õnneli-kust lapsepõlvest, enne kui hai-gus ka Kalle haiglasse viis.

Haiglast mäletab Kalle teist väikest tüdrukut kõrvalkorpu-se aknal talle lehvitamas. Tüd-ruku naeratus andis lootust, et kõik saab korda. Kuid ühel hom-mikul teda enam aknal ei olnud. Väike tüdruk oli lastehalvatus-se surnud. Kalle südamesse jät-tis see kurva mälestuse.

Kalle õppis neljanda klas-sini sanatoorses koolis, kus ta oli ümbritsetud mõistmisega ja hoolivusega. Vanemate otsus viia ta Tallinnasse tavakooli lõi tema maailma pea peale. Seal, uues ja võõras keskkonnas, koh-tas ta kiusamist. See lõi sügava haava tema enesehinnangusse. Iga pilk, mis tema puude pärast talle suunati, põhjustas temas valu. Kalle erilised ortopeedili-sed saapad tuletasid talle meel-de tema erinevust. Järgneb

ARRIVA OÜ	LADINA-AMEERIKA PÄRITOLU TRUMM		ARSEEN	PRISKUS	B NAABER	↓	EESTI JALG-PALLUR	DISTRIBUT-SIOON	ALEVIK	JUGA	JORDAANIA PEALINN	LENNU-FIRMA
	LIND											
	EOSTAIM				KIRJAVÄH-MÄRK AMERIIT-SIUM							
	NANO-		TELEFONI-TERVITUS RÄSIMA, SASIMA						LÜHISÕNUM RINNALAPS			
	KEELE-TEADUSE HARU											OSTJA ABIVÄHEND POES
	EESTI END. NÄITLEJA				LINNAJAGU HISPAAANIA TENNISIST					NOBEELIUM VÄIKE NÕÖP, NUPUKE		
	VAIST, INSTINKT						SIINUS					SENT
	NÜÜDKI, ENDISELT						LOGELEMA					NAATRIUM
	ALEVIK IDA-VIRUMAAL							KONTS LAVRENT-SIUM				
	KILO-MEETER			ARVUTI-TOOTJA RIIK OKEAANIAS					SUUR PÄRL ROHTTAIM			
	REBASE HUUDNIMI										KELVIN ...PÄRAST (TEATA-VASTI)	
	AMPER		MADALAM VALLANDU-MA					KIVITRÜKK RÄNDRAH-VA LIIGE				
	PLUTOONIUM				KINDLUSEST EENDUV EHITIS AUTOREGIST-RIKESKUS							
	...RÄTS (LIND)											
	PIMEDUSE-VÜRST						OSMIUM KAUNVILI		AUDIO-VIDEO-KOER			
	ATMOSFÄÄR							KÕIDE SIIN-POOLNE				TÜÜR
	RAAMATU-KOGU			RUUMALA MITTE-								
	AKVA-				PROOSA-MINIATUUR NUMBER						OST KELL	
	LÄMMATAV						TANTSU-PIDU URAAN					
	KENUSSE							RIIDEESE				

Eelmise lehe vastus: käes on hullutav mai.

KUHU MINNA

• **KINO**

Haapsalu kultuurikeskuses:

„Ochi legend” 9. mail kl 17.30, 12.–13. mail kl 17.30.

„Kõuenooled” 9. ja 12. mail kl 19.30, 14. mail kl 17.30.

„Looney Tunes: Daffy ja Possu päästavad maailma” 10. mail kl 11, 15. mail kl 17.30.

„Püha Viigipuu seeme” 10. mail kl 13.

• **MUUSEUMID**

Haapsalu linnuse muuseum

K–P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus

K–P 11–17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda

R–P 11–17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum

K–P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum

(Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R–P 11–16. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu) T–L kl 10–18. Muul ajal ettetellimisel, tel 5562 3993. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum

N–R 12–18 ja L 12–14, muul ajal ette teatades roudemuuseum@gmail.com; tel 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud etteteatamisel E–R 10–17. Tel 5333 8586. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

• **NÄITUSED**

Haapsalu linnagaleriis (Posti 3): keraamik Henriette Tugi-Nuusbergi näitus „Lootust jagades” 29. maini. Galerii avatud K–P 12–18.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): majagaleriis: kunstikooli ettevalmistusklasside õpilaste tööde näitus kuni 17. maini.

Hoovigaleriis: Anni Merelille isikunäitus „Ma joonistan Sind, meenutades homsest...” kuni 24. maini. Galeriid avatud T–R 14–18, L 12–16. Tasuta!

Reklaamitoimetaja Elina Lumeste

Kliendihaldur Mai Sarv

Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504 Haapsalu, tel 473 7222

Eesti raamatu aastale pühendatud Haapsalu linna lasteaedade vabaõhunäitus:

Haapsalu kesklinna lasteaedade Vikerkaare maja kuni 11. maini. Asukoht: Haapsalu kunstikooli (Jaani 2) nurgal. Avatud 24/7.

Loe veebis online.le.ee.

Kas nägite või kuulsite midagi huvitavat?

Saatke vihje veebis www.le.ee või meiliaadressil info@le.ee.

Kuulutage 1 kuu paberlehes, kingime 1 kuu veebis tasuta.

Lääne Elu

Võtke ühendust le@le.ee.

OST

Kuusakoski ostab vanametalli: too vähemalt 100 kg korraga ja osaled 100.- Sambla ehituspoe kinkekaardi loosis. 1 tonni vanametalli eest linna parim hind. Pakkumine kehtib kuni 31.08. Vaata lisa: kuusakoski.com/haapsalu.

Ostan vanu raamatuid, maale, graafikat, postkaarte, nõusid, münte jne. Tel 5829 9810.

MÜÜK

Müüa sõelumata mulda (turbasegu) Taeblas, 10+km, lisandub veo hind. Info 5697 5216.

Värsked sealiha müük 9.05, Haapsalu piires toome koju kätte! Sääsepaju OÜ, tel 5850 0855.

PUIT

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuud. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Müüa kuiva puud alates 65.-, transport 3–9 ruumi. Tel 505 5203.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Müüa 3meetrist küttepuud: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Küttepuude müük: valge lepp, sanglepp, kask, metsakuiv okaspuu. Mõõdud vastavalt soovile. Täpsem info: 5697 5216.

TEENUS

Viin ära vanarauda, oksi, ehitusprahti, mööblit jm. Teen lammutus- ja ehitustööd, puude langetamine ja muud tööd. Tel 5802 9660.

Korstnapühkimisteenus ja tõmbe-probleemide lahendamine. Korstnapitside ehitus ja remont. Tel 5342 2642.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, kärg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus. Saabtehtud OÜ, 5454 0423.

Ohtlike puude langetamine, tel 5663 2968.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Teostame majade, abihoonete ja aedade ehitusi, tänavakivide paigaldust, võtmed kätte lahendused. Dekkan.ehitus@gmail.com. Tel 5632 7955.

Teostan kruusakattega teede greiderdamist alussahaga autoga. Purukruusa, killustiku ja sõelutud mulla müük. Ekskavaatoritööd 16T ratasekskavaatoriga, teeäärte puhastamine võsagiljotiiniga, haljastustööd. Tel 508 6317.

Salvkaevu puhastamine ja remont. 557 4792.

Majade ja katuste värvimine. Tel 5374 2419.

TÖÖPAKKUMINE

Tööd saab tervisetoodete müügikonsultant. Töö kontoris. Tööaeg E–R 9–15. Teave telefonil 472 5551.

Toimetused kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABIKESKUSEST

Psühholoogiline nõustamine 515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (eesti k) - 5671 4273

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni teel, veebis või asukoht kokkuleppel nõustajaga, sh Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave laanemaakriisiabikeskus. weebly.com/

TEADE

Projekteerimistingimuste avalik menetlus (Tallinna mnt 21 a, Haapsalu linn)

Projekteerimistingimuste saamiseks on esitatud taotlus üksikelamu püstitamiseks Tallinna mnt 21 a asuvalle kinnistule Haapsalus. Ajavahemikul 8.–22.05.2025 on Haapsalu linna veebilehel (www.haapsalu.ee/avalikustamisel-olevad-projekteerimistingimused) avalikustatud Tallinna mnt 21 a projekteerimistingimused. Avalikustamise perioodil on huvitatud isikul ja isikul, kelle õigusi võib projekteerimistingimuste andmine puudutada, võimalus esitada eelnõu kohta kirjalikke ettepanekuid ja põhjendatud vastuväiteid e-posti aadressile hlv@haapsalulv.ee.

Nautige kevadet Lääne Eluga!

Tellimiseks võtke ühendust le@le.ee, helistage 473 7111 või tulge toimetusse aadressil Posti 30, Haapsalu.

KAKURO

	5	11			26	10		29	26
12				9			12		
12			9		20		11		
	12	16	36						
10			13	6			9		
15					11	17			
	10					13			10
	10					25			
15				10			15		
5			27	5			8		
		3			7			24	10
					6				
	10	14					8		
8		37		3			17		
20				10		29	10		
				20					12
	16			24	12				
29									
7			10				15		
			17				9		
41								16	17
28						18			
14			15			16			

Soovite õnnitleda oma lähedasi või teile tähtsaid inimesi?

Saatke oma õnnitlused aadressile le@le.ee või helistage 473 7111.

Need armsad, kellest äkki jäime ilma, on tegelikult alles – meie sees: nad on nii ligi, et ei torka silma, nii nagu valgus tolmukübemes.

Südamlik kaastunne Ülvile ja Urmasele kalli ema

HELGI LEITSAARE surma puhul.

Rehe Milvi, Ene, Jüri, Jane

Me südameis püsid Sa ikka, elad edasi sõprade seas...

Mälestame head sõpra ja pillimeest

RAIN POOLENIT. Sügav kaastunne perekonnale.

Oru OTTid

Mälestame ja avaldame südamlikku kaastunnet lähedastele

RAIN POOLENI kaotuse puhul.

Vahur, Olev ja Andres

Sügav kaastunne lähedastele

RAIN POOLENI surma puhul.

Endised kolleegid Haapsalu muusikakoolist

Sinust mälestus me hinges elab. Sinu hääli veel kõrvus kõlab...

Südamlik kaastunne lähedastele

RAIN POOLENI surma puhul.

Jaak Jeeberg perega

Vaikis pill... Tants katki jäi...

Meie siiras kaastunne Leidale ja lastele peredega kalli

RAIN POOLENI surma puhul.

Ruts ja Kati perega

Elu on laul, on lihtne ta viis. Heliseb korra ja vaikib siis.

Avaldame kaastunnet Leidale elukaaslase ja lastele armsa isa

RAIN POOLENI surma puhul.

Jaan ja Maili, Janne ja Andri, Jarmo, Jaanika, Eedi

Südamlik kaastunne lähedastele elukaaslase, isa, vanaisa ja äia

RAIN POOLENI kaotuse puhul.

Sõber Heino perega

Tuul nii tasa puude ladvus liigub, linnud unelaulu laulavad...

Südamlik kaastunne lähedastele

RAIN POOLENI kaotuse puhul.

Merike ja Priit

Vaikis pill, jäi seisma viimane noot, isa laul – nii sügav ja soe. Nüüd heliseb ta meie seas kuni aegade lõpuni.

Lahkus meie kallist isa ja vanaisa

RAIN POOLEN 7.10.1957–4.5.2025.

Leinavad lapsed peredega.

Ärasaatmine 17. mail kell 11 matusebüroo Hingeviul tavadisaalist (Kalmistu 3a, Haapsalu linn) Leediküla kalmistule.

Elu on laul, lihtne ta viis, heliseb korra ja vaikib siis...

Mälestame unustamatut, alati sõbralikku kaasteelist

RAIN POOLENIT.

Siiras kaastunne lähedastele.

Kursusekaaslased TPedl päevilt

Suure lugupidamisega mälestame muusikut ja kultuuritegijat

RAIN POOLENIT. Avaldame kaastunnet perele ja lähedastele.

Lääne-Nigula vallavalitsus ja kultuurikorraldajad

BÜROO AVATUD E–R 10–15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustööd Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

ANNELI VILLAND

Koolilapsed tegid 40 pesakasti

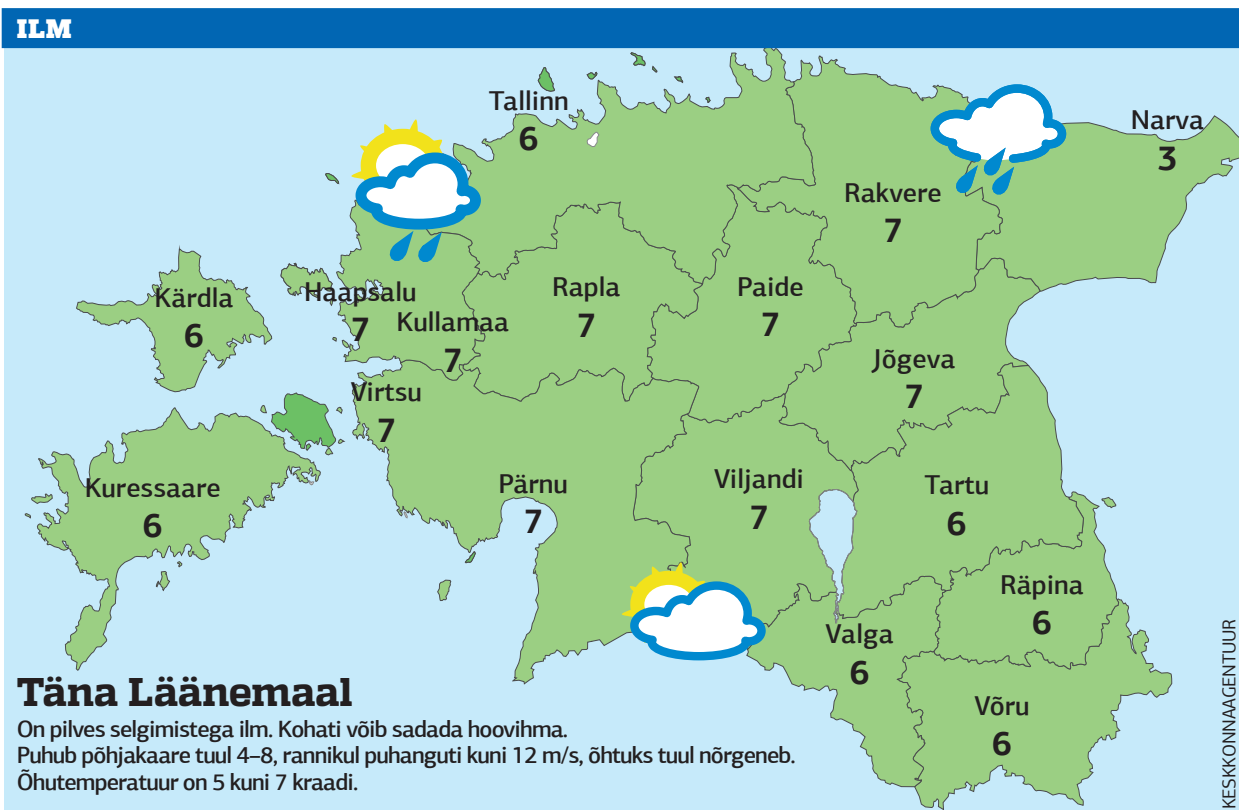
Martna ja Palivere lapsed ehitasid kevadel 40 pesakasti ja panid need kooli juurde üles.

Idee pesakaste teha andis lastele Martna-Palivere kooli huvijuht Anneli Villand. Märtsis käis õpilastele pesakaste ehitamisest ja lindudest rääkimas bioloog Marko Valker. „Pärast seda hakkasime ehitamisega pihta,” ütles Villand. Lapsed tegid pesakaste vahetundide ajal ja pärast tunde.

Et lõbusam oleks, panid nad nime igale linnule, kes pesitsema tuleb. „Et selles pesakastis pesitseb Jüri ja teises Peep,” ütles Villand. Nimed põletati puuplaatile ja kinnitati pesakastide külge.

Villandi sõnul meeldis lastele väga ehitada. 20 pesakasti pandi puude otsa Martna kooli juurde ja 20 Palivere kooli juurde. „Oi, üks pesakast on mul siin aknast näha ja just praegu lendas seal linnuke välja,” ütles Villand Lääne Elule teisipäeval intervjuud andes.

KAIE ILVES

Reede	öö päev 3°...9°	Laupäev	1°...11°	Pühapäev	3°...10°	Esmaspäev	-1°...12°
põhjatuu 2–4 m/s		kirdetuul 2–4 m/s		kirdetuul 2–5 m/s		muutlik tuul 1–4 (12) m/s	

VAATA KA
WWW.LE.EE

Avatud iga päev 10–18. **Lihula Taimaead** **Jaama 4, Lihula**

Saadaval suur valik lilleampleid, suvelilli, köögivilja- ja maitsetaimi, püsikuid, istikuid, veel on ka võõrasemasid ja kannikesi ja muidugi palju muud aiakaupa

Valik täieneb pidevalt!

HOLM
refinantseerimislaen

1+1+1=1

www.holmbank.ee

Finantsteenuse pakkuja on Holm Bank AS. Tutvu lepingu tingimustega ja pea nõu asjatundjaga. Kredidi kulukuse määr on 15,89% järgmistel näidistingimustel: laenu summa 3 600 €, lepingutasu 36 €, lepingu periood 44 kuud, fikseeritud intressimäär 7,78% laenusummalt aastas, makstav kogusumma 4 652,73 €, tagasimaksete summa 4 616,73 € ja tagasimaksete arv 44.

KASTANI
AVATUD IGA PÄEV 8-22
METSA

Arbuus kg **1,49**

Hele viinamari kg **3,50**

Pere toorvorstid 400g, Rakvere **2,50** Tavahind 3,99

Maitsest mahe grillvorst 900g, Maks & Moorits **4,99** Tavahind 6,90

Lemmikvorst 300g, Maks & Moorits **0,89** Tavahind 1,49

Wõro lastevorst 600g, Maks & Moorits **1,39** Tavahind 1,79

Kodupihvid 400g, Maks & Moorits **1,39** Tavahind 1,99

Kastani Ostukeskus - Kuuse 28 / Metsa pood - Metsa 28

REINPAUL
OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepidud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Jälgige Lääne Elu ka Facebookis!

Juba üle 11 000 jälgija!

Kohalikud uudised seitse päeva nädalas

Lääne Elu

Lääne Elu

KAS SINU EMAL LÄÄNE ELU JUBA KÄIB?

11. mail on emadepäev, rõõmustage oma ema lehetellimusega!

Lääne Elu

Tellimiseks võtke ühendust **le@le.ee** või helistage **473 7111**.

KOOS ON SOODSAM!

Digi- ja paberlehe tellimiseks võtke ühendust meili teel **le@le.ee** või telefonil **473 7111**.